

Davvisámegiela transkripcuvdna ortografiija mielde - LIA

Biret Ánne Bals Baal ja Arnstein Johnskareng, UiT Norgga ártalaš universitehta

Ortografiija mielde transkriberet mearkaša čállit sánis sátnái čállingiela mielde. Ii galgga viggat rievdadallat cealkagiid nu ahte šattašii 'eambo korreakta' cealkka. Vaikko cealkka orru amas, de galgá goitge bordit sániid nu movt hubmi/hállli dadjá. Ortografálaš transkripcuvdna miellidibuktá ahte mii guođđit eanaš dieđuid suopmaniid sierranasvuodaid birra, nugo diftongamolsašuddamiid, guovddáškonsonánttaid ja sojahangehčosiid. Buot dát čállojit čállingiela mielde, beroškeahhtá makkár gehčosiid suopmanis duodasge geavahit.

1. Sátnegirjijt ja grammatihkka

[Neahttagisánit - Nordsamiske ordbøker](#) (Giellatekno-UiT)

[Davvisámi-dáru sátnegirji](#) (Davvi Girji)

Davvisámegiela - ruođagiela, ruođagiela - davvisámegiela sátnegirji (Mikael Svonni)

Lappisk (samisk ordbok) (Konrad Nilsen sátnegirjijt)*

* Konrad Nilsen ii leat čállojuvvon dálá ortografiija mielde, doppe sáhtá goitge ohat sániid jus ii gávna daid eará sátnegirjiin.

Mii geavahit daid hámiid maid giellatekno paradigmageneráhtor dohkkeha:

<http://giellatekno.uit.no/cgi/p-sme.sme.html>

Riektačállinrávvagat Sámediggi 2015

<https://www.sametinget.no/Om-Sametinget/Arkiv-perioden-2016-2017/Nyhetsarkiv/Riektacallinravvagat-girjehamis>

2. Váldonjuolggadusat

Váldonjuolggadus 1: Čále dušše hámiid maid giellatekno paradigmageneráhtor doarju.

'muitalekke', 'muitalečče', 'muitalecce' ja 'muitalejje' čállojit visot <muitaledje>

'mánájun', 'mánáiggon' ja 'mánáiguime' čállojit visot <mánáiguin>

'bođiibehtet', 'bođiibeiddet' ja 'bođiijet' čállojit visot <bođiidet>

'viesun', 'viesust' ja 'viesus' čállojit visot <viesus>

'boozu', 'boožu', ja 'boažu' čállojit visot <boazu>

'giesi', 'geasi' ja 'gesie' čállojit visot <geasi>

'bepmat', 'biebmat' ja 'biemmat' čállojit visot <biebmat>

'logaan', 'loo.an', loguon čállojit visot <logan>

Váldonjuolggadus 2:

Ii galgga viggat rievdadallat cealkagiid nu ahte šattašii 'eambo korreakta' cealkka. Vaikko cealkka orru amas, de galgá goitge bordit sániid nu movt hubmi/hállli dadjá. Jus cealkagis váilo finihttavearba dahje dohkálaš váldovearba, de ii galgga goitge divvut cealkaga. Go lea ortográfalaš transkripšuvdna, de ferte visot sojahanhámiid čállit standárdagiela mielde. Jus informánttas ii leat dakkár kongrueansa maid čállingiella gáibida, ovdamearkka dihte 'lea' ja 'čeahpi' dás vuolábealde, de fertet dattege čállit standárdagiela mielde.

Informánta dadjá:

čáppat hirbmat
 doppe lávii leat galmmas čáhci
 mánná galgá jegolaš váhnemiin
 mii leamašan Kárášjogas
 mus lea ollu mánát
 mánát ledje čeahpi

Mii transkriberet:

čáppat hirbmat
 doppe lávii leat galmmas čáhci
 mánná galgá jegolaš váhnemiin
 mii leamašan Kárášjogas
 mus leat ollu mánát
 mánát ledje čeahpit

Standárdagiela mielde livččii ná:

*hirbmat čáppat
 doppe lávii čáhci leat galmmas
 mánná galgá leat jegolaš váhnemiin
 mii leat leamašan Kárášjogas*

Nominatiiva geavaheapmi akkusatiivva sajis:

Go informánta lohká nominatiivva gokko galggašii akkusatiiva, de mii eat divo dan akkusatiivan, muhto diktit orrut nominatiivan.

Ovdamearkkat:

'mii álggiimet +n januar loahpas fin- finddar bivdit'
 'illá han ba fulle dan findar'

2.1 Bálddalashámit

Dalle go gávdnojit bálddalashámit čállingielas, de mii válljet dan mii lea lagamus informántta dadjama.

Informánta dadjá /stuerra/: mii čállit <stuorra>
 Informánta dadjá /čába/: mii čállit <čába>
 Informánta dadjá /galbmas/, mii čállit <galbmasat>
 Informánta dadjá: /čábbáseamosa/, mii čállit <čábbásamosa>

Fuomáš ahte vearbasojaheamis ja adjektiivsojaheamis leat ollu bálddalashámit:

sihke *boradit* ja *boradat*
 sihke *lei* ja *leai*
 sihke *leažžá* ja *leaš* ja *bođeža* ja *bođeš*, ja *boražit* ja *boražat*
 sihke *leamaš* ja *leamašan*

Adjektiiva:

sihke *divraseabbo*, *divrasut*, *divrasat*, *divraset*, *divrasit* ja *divrasabbo*

Muitte fal iskat paradigmageneráhtoris lea go hápmi dohkehuvvon ovdal hilggut dan. Muhtun sániin leat maid bálddalas hámit sátnegirjjis omd. manni ja *monni*, *bahčit* ja *bohčit*, *sámástit* ja *sámistit*

2.2 Oktiisuddan

Sánit mat suddet oktii dadjamis čállojit goitge sierra sátnin.

Informánta dadjá:	Mii transkriberet:
massa	mas lea
donnet	don leat
munnan	mun lean

3. Sánit mat eai gávdno sátnegirjjiin

Leat olu sánit maid eai gávdno sátnegirjjiin. Dat sáhttet leat suomansánit, ođđasat sánit, gárrudeapmi, jietnaádestallansánit nugo *njáv*, *beavvga beavvga* jed. Dáid galgá čállit nu bures go nagoda.

Mii ráhkadit ođđa sániid goallosteami ja suorggideami bokte. Go guorahallá sátnegirjjiid, de dieđusge oaidná ahte ollu vejolaš suorggideamit ja goallosteamit eai leat váldon mielde. Buot vearbain sáhtta ráhkadit passiiva vearbaid ja buot substantiivvain ges diminutiiva substantiivva. Jus visot vejolašvuodaid galggašii listet, de šattaše assás girjjit. Dáid galgá goitge čállit čállingiela mielde. Suorggidangehčosiidda gávdno normerejuvvon čállinvuohki. Jus informántta dadjá ‘njárggaš, dieváš, luováš’, de daid lea vejolaš čállit sámegillii vaikko eai gávdno sátnegirjjis. Seamma ládje jus informántta dadjá ‘lávlojuvvot, márfojuvvot, fidnojuvvot’, daid sániid sáhtta njuolggadusaid mielde čállit vaikko eai čuoččo ge sátnegirjjis. Jus informánta dadjá ‘giđaniesteboazu’, dan sáhtta čállit vaikko juste diet goallossubstantiiva ii gávdno ovttage sátnegirjjis.

Muhtumin sáhtta leat váttis earuhit das mii lea ovttá sáni jietnadatvariánta sátnegirjjis das mii lea sierra leksema maid ferte gieđahallat erenoamážit, omd. suomansátni.

Váldonjuolggadus lea ná: sátni lea sierra leksema jus dat ii leat jietnadatvariánta dahje morfologalaš variánta leksemas mii gávdno sátnegirjjiin.

Informánta dadjá:	Mii transkriberet:
vehka	veahka
vuorccis	vuoražas
gulju, gurju	guđju

Durdnosis geavahuvvo hápmi ‘vehka’ mearkkašumis ‘bearaš’, dat lea seammá sátni go ‘veahka’ danin mii transkriberet ‘veahka’.

‘vuorccis’ (sohpparis okta loddi) čállojuvvo ‘vuoražas’ (lea seamma loddi), ‘gulju’ ja ‘gurju’ leat seamma go ‘guđju’.

3.1 Loatnasánit, guovttegielasteapmi ja kodamolsun

Sámegielaगत ellet mánggagielat birrašis ja sii dábálaččat máhttet goit guokte giela. Mángeii sii geavahit eará gielaid sániid hupmamis. Nils Øyvind Helander lea dán gohčodan ‘guovttegielasteapmin’. Dat lea seamma go ‘kodamolsun’, namalassii diđolaččat luoikkahit sáni nuppi gielas humadettiin. Dát sánit sáhttet boahit hupmamii áibbas heivetkeahtá sámegillii, namalassii sitáhttalooan. Lea goitge dábálaččat ahte olmmoš lasiha sátnái sámegiel gehčosiid nu movt cealkka muđuid gáibida.

Dát guovttegielasteapmi boahá lassin dábálaš loatnasániide. Mii dadjat ahte loatnasánit leat eará gielaid sánit mat leat ‘dohkkehuvvon’ sámegielsátnin, juogo muhtun dohkkehanorgána bokte, nugo Giellagáldu dahje Giellaráđđi, dahje ahte gávdnojit namuhuvvon sátnegirjjiin. Loatnasánit leat dasto earáláganat go sitáhttalooanat dahje kodamolsuna importasánit. Loatnasánit eai galgga merkejuvvot erenoamážit teavsttas, muhto gieđahallojuvvot dego sámegielsátnin. Loatnasániid ovdamearkkat leat biila, sihkkel, gáffal, toga, radio, skohter ja turista. Sitáhttalooanat sáhttet leat nu go vuodđalogut: “Mun jáhkán daid lei ‘nittenfemogførti’”, dahje maid dearvvašvuodasánit maida hubmi ii dieđe sámegiel vásttaga: “Ja mus lei dalle ‘lungebetennelse’ ja šadden buohccivissui Romsii. Mun jáhkán diet lea umulig.”

Sitáhttalooanain ii leat sámegielgeažus. Guovttegielasteami bokte hubmi sáhtá maddái sojahit importasániid, nu ahte dat heivejit sámegielcealkagii: Mii jođiimet ‘hurtigbåtain’ Romsii. Dien mun gal ferten ‘prøvet’. Mis ledje aivve dárogiel ‘lærarat’. Mu áddjá čohkkái dalle ‘formanskáhpas’. Ii leat álki earuhit importasániid mat bohtet guovttegielasteamis ja loatnasániid. Dat sánit mat gávdnojit sátnegirjjiin, ja sánit mat leat dohkkehuvvon dohkkehanorgánas leat loatnasánit ja dasto maid sámegielsánit. Dat sánit mat eai čuoččo diein listtuin, leat juogo sitáhttalooanat dahje heivehuvvon vierisgielsánit. Daidda mii atnit erenoamáš tággaid.

3.2 Tággat

+x-tágga: suopmansánit mat eai gávdno sátnegirjjiš omd. ‘ágobiemmo’ ferte čállit jietnadeami mielde, muđui livčče ‘áhkobiepmahas’ ja omd. ‘eatnáhis’ mii dalle muđui livčče ‘eatnistať’. Dát tágga geavahuvvo maddái eahpesihkkaris sániide/sániide maida leat čadnon eahpesihkarvuohta.

+n-tágga: geavahuvvo dárogiela, suomagiela ja ruođagiela **sitáhttalooanain** (sánit mat leat vižžon njuolga dáin gielain heivekeahtá sámegiela vuogádhkii)

ferte čállojuvvot álgogiela ortografijja mielde

+n firehjuling

+n nittenhundredfemogførti

+n ihana jalla

dat lea hui +n kjekk

Fuomáš ahte mii atnit +n-tágga maddái engelasgiela (ja eará vierisgielaid) sitáhtaloanaide, seamma láhkai go dárogiela, suomagiela ja ruođagiela sitáhtaloanaide.

+h-tágga: lea vierisgiel sátni mii lea **heivehuvvon** sámegeiela vuogádahkii gehčosiin:

mus lei +h firehjulan
dat lea hui +h čeahkka
+h oaggunplássa
+h keskosii

+h-tágga geavahuvvo maid go leat dárogiel báikenamat sámegeiela gehčosiin:

+h Breivikas
+h Tanabruas

Fuomáš ahte báikenamat main ii leat sámi namma leat dohkkehuvvon sámegillii riikkagiela namain, dalle ii dárbbas atnit +h-tágga omd. *Skienis, Tamperes, Töres*

Go atná +h-tágga, de oazžu muđui čállit nu mo informánta dadjá.

3.3 Interjekšuvnnat

Interjekšuvnnat leat sánit main ii leat doaibma cealkagis, muhto lea rievtti mielde olles cealkaga sajis. Dárogiel interjekšuvnnat leat omd. *au, uff, hurra*.

Sámegeiela interjekšuvnnat leat omd. *hei, geah, vuoi, hás, ce, hrus*. 'hei' ja 'geah' sáhtta čuorvut olbmuid dahje sáhtta čájehit imaštallama, muhto 'ce' ja 'hrus' sáhtta čuorvut beatnagii. 'vuoi' sáhtta geavahit mángga ládje, ee. beahhtašumi ja imaštallama oktavuodas. Muhtun interjekšuvnnat leat **jietnaáddestallansánit**, nugo *njáv, beavgga beavgga*.

+n-tággat dárogiel interjekšuvnnain: +n næ-æ, +n hæ jed.

3.4 Oanádusat

Oanádusat čállojuvvojit oanádussan. Oanádusat nugo *dvd, cd* ja *pc* čállojuvvojit smávva bustávaiguin ja oanádusat nugo omd. ON, SLF, NSR, NRK čállojuvvojit stuorra bustávaiguin.

Fuomáš ahte buot namat galget merkejuvot kásusiin, ja go namat lea oanádussan de merket daid :i, :s, :in jna. Mii eat bija :a akk./gen. ovttaidlogu kásusis.

cd:i, cd:s, cd:in, NRK:i, NRK:s, NRK:in jna.

Eanet oanádusaid birra ja daid sojaheapmi kásusiid mielde čuožžu Riektačállinrávvagiin.

3.5 Logut

Logut: čállojuvvojit bustávaiguin. Logut vuollel čuođi čállojuvvojit oktan sátnin, buot logut badjel čuođi čállojuvvojit mánggain sániin.

*golbmaloginjeallje
golbmalogičieža
guhttalogi duhát
ovcci miljovvna
golbma duhát guokte čuođi ja vihttalogivihhta*

Spiehkastat: jahkelogut čállojuvvojit oktan sátnin:

ovccinuppelohkáičuođigolbmalogigávcci

Ortnetlogut vuollel čuođi čállojuvvojit maiddá oktan sátnin bustávaiguin:

*oktanuppelogát
guoktelogiviđát
guokteloginjealját
njealljegoalmmátlogát (lohkan boares vuogi mielde)*

Ortnetlogut badjel čuođi čállojuvvojit mánggain sániin:

*čuođi guoktelogiviđát
golbma čuođi guhttalogivuosttas*

Lohkan boares vuogi mielde čállojuvvojit oktan sátnin, maiddá jahkelogut:

*oktagoalmmátlohká
gávccigoalmmátlogát*

3.6 Namat

Dábálaččat mii anonymiseret olbmuid namaid, bidjat namaid sadjái kodaid juohke nammii, omd. M1, F3. Geahča muđui “Transkripsjonsrettleiing for LIA” mo namaid gieđahallat transkripšuvnnas.

Fuomáš ahte buot namat galget merkejuvvot kásusiin, ja go namat leat kodan de merket dalle daid nugo omd. M1:i, M1:s, M1:in, F3:i, F3:s, F3:in jna. Mii eat bija :a akk./gen. ovttaidlogu kásusis. Informántakodat merkejuvvojit seammá vuogi mielde, omd. deatnu_uit_0101:i, deatnu_uit_0101:s, deatnu_uit_0101:in jna.

3.7 Goallossánit

Mánga goallossáni eai gávdno sátnegirjjiin, muhto goallossánit galget liikká čállojuvvot normerejuvvo vuogi mielde:

‘etniid ruoktu’ čállojuvvo <etniidruoktu>
‘borran boddu’ čállojuvvo <borranboddu>

Eanas aktio nominatiiva hámit čállojit oktii čuovvovaš sániin ja Jus sátni lea čállojuvvon genitiiva hápmái, de sáhhtá leat sierra sátnin:

borranboddu
boradanboddu
borranvierut
borrama vierut
čállinnjuolggadusat
čállima njuolggadusat
muitalanvuohki
muitaleami vuohki

Fuomás dattege dáid ráhkadusaid mat galget čállojuvvot sierra:

eatni dáhkan láibi
áhči njuovvan boazu
garjjá gaikkodan miessi

3.8 Báikenamat

Sámegiel báikenamat čállojuvvojit nu mo dat leat almmolaččat dohkkehuvvon. Giellagáldu lea maid dohkkehan riikkanamahusaid sámegillii.

Sámi báikenamaid ii galgga n-tágget, iige –h-tágget. Jus informánta dadjá báikenamaid ja riikkanamaid nugo dat leat dohkkehuvvon sámegillii, de ii dárbbas daid tágget. Jus informánta geavaha dárú báikenama dalle go báikkis livččii sámegiella, de merket dan n-tággain dahje h-tággain, dan mielde lea go sojahangeažus vai ii.

Dat olbmot bohte +h Tysklánda.
Mii jođiimet +h Talvikii
Mun jáhkán dáččat lohke dan báikki +n Hestnes.

3.9 Ođđa sánit, gárrudeapmi ...

Ođđasániide, gárrusániide mat eai gávdno sátnegirjjiin merket x tággain

3.10 Jienat mat eai leat čadnon gillii

Reaškkas/čaimmas, gossan jed. mat leat oassin ovtta cealkagis , galget leat transkrišuvnnas mielde jus dat addá oaivila ságastallamii. Geahča muđui “Transkripsjonsrettliing for LIA” mo dákkáriid gieđahallat transkrišuvnnas. Dat sáhhtá leat omd. gossan mii cuiggoda guovtteoavilvuoda. Čaimmas lea measta álo juoga mii addá oaivila, muhto gosádstin gal ii galgga transkriberejuvvot.

4. Sitáhtat ja sánit mat leat stávejuvvon dahje lohkkjuvvon

4.1 Sitáhtat

Sitáhtaide geavahuvvojit aisttonmearkkat “ ”.

Sitáhtaid galgá transkriberet ortográfalaččat. Dallego informánta buohtastahtá dadjanvugiid, dalle sáhtá čállit nugo dadjá, earret eará vel ovdan oazžut daid erohusaid maid son deattuha (nugo ovddemus ovdamearkkas dás vuolábealde).

Jus informánta dadjá mo sátni jietnaduvvo, de rehkenastojuvvo dat maid sitáhtan jus sátni ii leat stávejuvvon (stávejuvvon sátni lea omd. ‘beaivi’: *b e a i v i*).

Informánta dadjá:

å skille rein gal lea rátkit iige ráđkit
diet jávri gohčoduvvo Storvannet
na dien vári mii gohčodat Stuoračohka

Mii transkriberet:

“å skille rein” gal lea “rátkit iige “ráđkit”
diet jávri gohčoduvvo “Storvannet”
na dien vári mii gohčodat “Stuoračohka”

Mearkkaš ahte mii eat geavat +n-tágga giella-“markøran” sitáhtaid siste.

4.2 Sánit mat leat stávejuvvon dahje lohkkjuvvon

Stávejuvvon sátni: sánis mii lea stávejuvvon, čállojuvvojit bustávat ovttaid mielde

‘beaivi’: *b e a i v i*

Jitnositlohkan: Jus juoga juoidá lohkkjuvvon jitnosit, de dasa galgá geavahit aisttonmearkkaid “ ”.

5. Segmenteren

It galgga geavahit olu áiggi árvvoštallat segmeantaguhkkodaga. Dábálaččat de sáhtát luohhtit intuitiivduvvo ja árvvošteapmái.

Segmeanta galgá, nu guhkás go vejolaš, vástidit oaivilguoddi ovttadahkii, mii galggašii sulastahttit cealkaga (dat mearkkaša ahte das galgá leat finihtta verbála ja vejolaččat subjeakta jna.). Dán vuolggasajis sáhttit čuovvut čuovvovaš konkrehtalaš njuolggadusaid:

Bottut

Mii čállit oaivilguoddi ovttadagaid seamma segmentii, vaikko vel leat guhkes bottut omd. maŋimuš sáni ovddabealde:

jo dat lei várra ## nu

Go informánta iežas gaskkalduhtá

Go informánta iežas gaskkalduhtá dahje iežas divoda ja lonuha subjeavtta ja/dahje verbála, de háliidat ahte vuosttas ja nubbi geahččaleamit ((ja vejolaččat vel maŋit) leat seamma segmeanttas. Danin ferte čuovvovaš dajaldat leat seamma segmeantan, vaikko vel leat gaskkalduhtimat ja bottut:

dat lei # e # dat e # lei ## sii e sii dadje ahte sii eai sáhttán

Sánit dajaldaga *loahpas*, mat eai oro čatnaseamen dajaldahkii muđuid, eai baicce dárbbáš čatnasit seamma segmentii:

ja de # lei sis # e feasta # mu várás dat dat e lei

Dán dajaldaga sáhttit juohkit ná:

Segmeanta 1: *ja de # lei sis # e feasta # mu várás*

Segmeanta 2: *dat dat e lei*

Apposišuvdna

Guokte gihpu, mat leat apposišuvnnas nubbi nubbái (dat mearkkaša ahte čujuheaba seamma cealkkalahttui seamma dajaldagas) ferteba leat seamma segmeantta oassin. Čuovvovaš lea danin segmeanta:

mu eatni beale áddjá gii álo ánuhii duhpáha # son ásai dás hui lahkosis

Dás lea sihke [*mu eatni beale áddjá*] ja [*son*] subjekta *ásai* verbii.

Interjekšuvnnat

Interjekšuvnnat nugo *ja, já, mm* jnv. sáhttet áinnas leat sierra segmeanttain, jus eai čielgasit gula oaivilovttadahkii. Dattege sáhttet konstrukšuvnnat nugo «*o já don oaivvildit nu*» bissut seamma segmeantan, jus dajaldagas ii gávdno intonašuvdnaradjá.

Koordinerejuvvon gihput

Vuolggasadjin berrejit leat gihput, mat leat koordinerejuvvon (dat mearkkaša konjunkšuvnna seamma dássásažžan, ovdamearkka dihte *ja*) seamma segmeanttas. Dán ovdamearkkas leat mángga bottu, ja dajaldat viehka guhkki. Dattege berre dát leat seamma segmeanta, go dat vuolláisárgojuvvon lahtut leat koordinerejuvvon:

go ledjen gándabušku de ledje # juohke # báikkis šibihat ja heasttat # ja e # ja ja e spiinnit e ## ja sávzzat.

Dat seamma guoská maid dása:

ja son e # čálii # e # maiddái áhku historjjá historjjá áhkus birra # go son loaiddastii deike gáddái # ja dan rahčamuša, maid son vásihii

Relatiivacealkagat

Relatiivacealkagat eai oppa galggašedje ge sirrejuvvot dan korreláhtas (dat mearkkaša dat lahttu, masa relatiivacealkka čujuha), ja dát berre danin leat seamma segmeanta (dás lea relatiivacealkka vuolláisárgojuvvon):

nu ahte # eai lean nu mánggas geat elle boaittobealde # geat duođaid ledje jo ožžon elrávnnej dállui

Post- ja preposišuvdnagihput

Post- ja preposišuvdnagihput ja sullasaččat, mat doibmet vearbba adjunktan ja berrejit leat verbii čadnojuvvon, vaikko vel soitet leat mánga dakkárat ja dat bohtet smávva bottoža maŋná. Danin sáhttet dákkár segmeanttat gávdnot dego:

ja de mii johttáimet # guovddáš dálvvi # dohko guottetbáikki guvlui # dábálaš johtolagaid mielde

ja de vázzen skuvlla # doppe boattobealde # sullii e # njeallje kilomehtera dás ## njeallje beaivvi vahkus # geasset # juohke jagi

Oalgecealkagat

Oalgecealkagiid sáhttá sirret sierra segmeantan, jus dát dagaha ahte cealkka šaddá njuovžileabbon ja álkkeada transkriberema ja translittererema. Jus segmeanta ain galgá leat oaivilguoddima lagamus, de berre subjunkšuvdna (sátne mii álggaha oalgecealkaga) leat dan segmeanttas mas oalgecealkka lea, dego dán ovdamearkkas:

juo ii muhto mun # mun sáhtášin gal # mun áddejin gal aitosáččat # hui ## bures ahte mun loahpas # in # ja dahje in ožžon aiddo dan barggu

Dát dajaldat berre juhkkjuvvot ná:

Segmeanta 1: *juo ii muhto mun # mun sáhtášin gal # mun áddejin gal aitosáččat # hui ## bures*

Segmeanta 2: *ahte mun loahpas # in # ja dahje in ožžon aiddo dan barggu*

Jus oalgecealkka baicce boađášii váldoalkaga gasku, de eat sáhte juohkit dán láhkai, danin go čuovvovaš oasit eai leat oaivilguoddi oasit. Danin lea dát áidna segmeanta (oalgecealkka lea vuolláisárgojuvvon):

e nu ahte # don gulat eará # e # čivggaid e eará olbmuid hállamin # go si vázze skuvlla e s- e muhtin daid seammá áššiid birra.

Metakomentárat

Go informánta boahá «metakomentárain» dajaldaga gasku, de sáhttit válljet ođđa segmeanttain álgit das maŋná, jus dat ođđa segmeanta gártašii oaivilguoddi segmeantan. Ieš dan metakomentára laktit mii dán oktavuodas dan vuosttas segmentii. Ovdamearka:

Segmeanta 1: *muhto dál lea dat # dat # dat e # %q mii dat lei maid mun áigon dadjat*

Segmeanta 2: *dat lea áibbas dábálaš dál*

Intonašuvdna dahje grammatihkka?

Muhtimin vásihat ahte dajaldat gullá oktii grammatihkalaččat, iige intonašuvnnalaččat. Dát gusto omd. miellasabbot oalgecealkagiidda, nugo dán ovdamearkkas:

bajásšaddat # šibitdálus lea gal obbalaččat # hui buorre # mu mielas muhto dat ## dat áidna negatiivvalaš á- ássat # doppe lei ahte dat ledje # unnán stoahkanskihparat

Konjunkšuvnnat ja subjunkšuvnnat galget, nu guhkás go vejolaš, laktojuvvot cealkagiidda maid dat álggahit. Jus áiggošeimmet juohkit dajaldaga nu mo dás bajábealde, de lea buoremus váldit eanemusat vuhtii grammatihkalaš beali:

Segmeanta 1: *bajásšaddat # šibitdálus lea gal obbalaččat # hui buorre # mu mielas*
Segmeanta 2: *muhto dat ## dat áidna negatiivvalaš á- ássat # doppe lei ahte dat ledje # unnán stoahkanskihparat*

Seamma guoská dása:

muhto don dieđát ahte sis lei juo dat ahte fertejedje johtit dán báikki meattá dohko mearragáddái danin go dat # dat lei nu ahte dušše sis geain ledje vánhemat boazodoalus lei vejolašvuohta vázzit # skuvlla dáppe

Dán dajaldaga sáhttit juohkit ná:

Segmeanta 1: *muhto don dieđát ahte sis lei juo dat ahte fertejedje johtit dán báikki meattá dohko mearragáddái*
Segmeanta 2: *danin go dat # dat lei nu ahte dušše sis geain ledje vánhemat boazodoalus lei vejolašvuohta vázzit # skuvlla dáppe*

Go njuolggadusat eai govčča buot čuolmmaid:

Don vásihat dávjá ahte dát njuolggadusat eai govčča buot čuolmmaid, maid deaividat segmenteremis. De dalle fertet njulgestaga ieš árvoštallat mo de buoremusat heivehit segmeanttaid. Jus dajaldat sáhtta grammatihkalaččat áddejuvvot oaivilovttadahkan, muhto prosodiija čájeha hui čielgasit ahte lea iešguđegelágan dajaldagain sáhka, ovdamearkka dihte ahte informánta fáhkkestaga fuobmá lahtu vel muhtin áigge maŋŋá, de sáhtta leat buoremus čoavddus, ahte bidjá dan sierra segmeantan.

Oppalaš transkripsuvdna njuolggadusat gávdnojit “Transkripsjonsrettliing for LIA” bagadusas.